DOMSTOLENS DOM
AF 26. NOVEMBER 1975 [1]

Groupement des Fabricants de Papiers Peints de Belgique og andre mod Kommissionen for De europæiske Fællesskaber

Sag 73/74

Sammendrag

1. *Konkurrence — kartel — prisliste — fastsættelse — forbud*
   (EØF-traktaten, artikel 85, stk. 1)

2. *Konkurrence — kartel — begrænsning til en enkelt medlemsstats område — påvirkning af handelen mellem medlemsstater — kriterier*
   (EØF-traktaten, artikel 85)

3. *En institutions retsakter — beslutning på linje med forudgående beslutninger — kortfattet eller udførlig begrundelse*
   (EØF-traktaten, artikel 190)

1. En ordning med listepriser, som hidrører fra et kartel, og som er vedtaget sammen med et forbud imod offentlig avertering med rabatter på disse priser, falder ind under forbudet i EØF-traktatens artikel 85, stk. 1.
2. Et kartel, som angår afsætning af varer i en enkelt medlemsstat, kan påvirke handelen mellem medlemsstater. Det kan, når det strækker sig over en medlemsstats hele område, ifølge selve sin natur have den virkning at styrke en afskærmning af nationale markeder, hvorved det hindrer den ved traktaten tilstræbte gensidige økonomiske integration og beskytter den indenlandske produktion. I denne forbindelse bør det undersøges både hvilke midler, medlemmerne af et kartel har for at fastholde kundekredsen, hvilken relativ betydning kartellet har på det pågældende marked, og den økonomiske sammenhæng, kartellet befinder sig i.
3. Selv om en beslutning, som indgår i en fast beslutningspraksis, kan begrundes kortfattet, navnlig ved henvisning til denne praksis, påhviler det Kommissionen udførligt at gøre rede for sin argumentation, når den går væsentligt længere end de forudgående beslutninger.

I sag 73/74

GROUPEMENT DES FABRICANTS DE PAPIERS PEINTS DE BELGIQUE, Bruxelles,

S.C. USINES PETERS-LACROIX S.A., Bruxelles,

1 — Processprog: Fransk.

LES PAPETERIES GENVAL S.A., Genval,

ÉTABLISSEMENT VANDERBORGHT FRÈRES S.A., Bruxelles,

PAPIERS PEINTS BREPOLS S.A., Turnhout,

alle bistået af Marcel Grégoire, advokat ved Cour d'Appel i Bruxelles, og for så vidt angår sidstnævnte sagsøger af Guy Schrans, advokat ved retten i Gent, og med valgt adresse i Luxembourg på advokat Tony Biever's kontor, 83, boulevard Grande-Duchesse Charlotte,

mod

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER, repræsenteret af sine juridiske rådgivere Jean-Pierre Dubois og Dieter Oldekop, og med valgt adresse i Luxembourg hos sin juridiske rådgiver Mario Cervino, Batiment CFL, place de la Gare,

sagsøgte,

og

JEAN-MARIE PEX, repræsenteret af Louis Van Bunnen, advokat ved Cour d'Appel i Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg på advokat Paul Beghin's kontor, 9, avenue de la Gare,

intervenient,

angående annullation af Kommissionens beslutning af 23. juli 1974 om en procedure i henhold til artikel 85 i EØF-traktaten,

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten R. Lecourt, afdelingsformanden H. Kutscher, dommerne A. M. Donner, P. Pescatore, M. Sørensen, Mackenzie Stuart og A. O'Keeffe,

generaladvokat: A. Trabucchi
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder og parternes anbringender under skriftvekslingen kan sammenfattes således:

I — De faktiske omstændigheder

I 1922 sluttede fem belgiske selskaber, tapetfabrikanter og -importører, sig sammen for at grundlægge Groupement de Fabricants de Papiers Peints de Belgique, en faktisk sammenslutning uden vedtægter og med sæde i Bruxelles. Sammenslutningen bestod oprindelig af de fire sagsøgende selskaber og af selskabet Rath & Doodeheefver, som trak sig ud i 1963.

Sammenslutningen har ifølge sit »règlement d'ordre intérieur« til formål »at undersøge og løse alle de problemer, som forbindelsen med dens medlemmers virksomhed giver«. Sammenslutningens medlemmer fastsætter i samarbejde en liste over salgspriser, svarende til den tekniske beskrivelse af de tapeter, som de fremstiller (papirets vægt og farve). Sammenslutningens medlemmer forpligter sig til at anvende sammenslutningens almindelige forretningsbetingelser. Sammenslutningen sælger tapeterne til faste fællespriser. Sammenslutningen fastsætter ligeledes en prisliste for videresalg af dens tapeter. Disse priser er for tiden enten bindende bruttopriser ved videresalg (ifølge Kommissionen), eller vejledende priser med forbud imod at *avertere med* rabatter (ifølge sammenslutningen). Sammenslutningen yder en samarbejdspræmie (»prime de coopération«), hvis størrelse er baseret på det årlige køb, dens kundekreds foretager hos alle de fabrikanter, som er medlemmer af sammenslutningen. Ifølge sammenslutningen er ordningen med samarbejdspræmierne ændret eller vil blive ændret, således at også de køb, som foretages hos andre fabrikanter i EØF, medregnes.

Den 30. oktober 1962 anmeldte sammenslutningen i henhold til artikel 5, stk. 1 i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962 (EFT-specialudgave 1959-62, s. 81; org. ref. JO 1962, s. 204) til Kommissionen på det hertil bestemte skema, at der bestod en aftale mellem dens medlemmer om fremstilling og salg af tapet. I dette skema satte sammenslutningen i rubrikken »Oplysninger om indholdet af aftalen ...« som svar en streg ud for bemærkningen »hvis indholdet er fastlagt skriftligt, vedlægges som bilag afskrift af den fulde ordlyd«. Ud for bemærkningen »hvis indholdet ikke eller kun ufuldstændigt er fastlagt skriftligt, gengives indholdet her«, anførte sammenslutningen derimod:

» — fastsættelse af kvalitetskriterier
— fastsættelse af priser, rabatter og nedslag ved salg og videresalg
— fælles reklame«.

Under rubrik II, s), der lyder således: »I alle tilfælde gives følgende yderligere oplysninger: f) forholdsregler, som kan træffes mod de deltagende virksomheder (konventionalbod, eksklusion, leveringsstandsning osv.)«, anførte sammenslutningen: »eksklusion«.

I rubrikken: »Midler til opnåelse af de med aftalen tilsigtede formål« angav sammenslutningen ud for bemærkningen »overholdelse af bestemte indkøbs- eller salgspriser eller forretningsbetingelser i øvrigt«:

»overholdelse af salgspriser, satser, fælles bonusordning og de almindelige forretningsbetingelser.«

Sammenslutningen fremsendte med anmeldelsen hverken almindelige forretningsbetingelser eller de cirkulærer, som den udsender til kundekredsen.

Efter at retten i Bruxelles den 16. maj 1963 havde afsagt dom i en sag mellem Rath & Doodeheefver og de nuværende medlemmer af sammenslutningen og dømt sidstnævnte for overtrædelse af den belgiske konkurrenceret, anmodede Kommissionen ved skrivelse af 26. november 1968 sammenslutningens medlemmer om oplysninger. Den anmodede blandt andet om kopier af nogle dokumenter hidrørende fra sammenslutningen.

For så vidt angår forbindelsen mellem sammenslutningen og kundekredsen, stillede Kommissionen desuden følgende spørgsmål:

1. »Er de belgiske kunders eksport forbudt, forhindret eller vanskeliggjort f.eks. på grund af forpligtelsen til at indhente forhåndstilladelse?
2. Er udenlandske kunder forhindret i at reeksportere til andre lande eller reimportere til Belgien?«

Der blev svaret benægtende på disse spørgsmål.

På spørgsmålet:

»Er Deres kunder forpligtet til at overholde Deres priser for videresalg i Belgien?«

svarede sammenslutningen bekræftende.

Hvad endelig angår spørgsmålet:

»Har kunderne pligt til at overholde Deres priser for videresalg ved eksport?«

var svaret benægtende.

Den 25. september 1972 indgav »Interessengemeinschaft der deutschen Tapetenfabrikanten« en klage til Kommissionen vedrørende virkningerne af den af sammenslutningen anvendte ordning med sammenlægning af bonusgrundlagene, fordi denne ordning vanskeliggjorde tyske udførsler til det belgiske marked. Sammenslutningen tog klagen til følge, idet den lovede at medtage de tyske udførsler til Belgien ved beregningen af deres samarbejdspræmier.

I øvrigt blev der den 22. november registreret en klage fra hr. Pex, som er indehaver af en belgisk maler- og tapetserervirksomhed, og som fra juli 1971 afgav adskillige bestillinger på tapet hos selskabet Brepols til levering til selskabet G.B. Super Bazars. Sidstnævnte anvendte imidlertid en lavprispolitik og averterede offentligt med rabat på sammenslutningens videresalgspriser.

Da tapeterne kom frem i G.B.-supermarkederne, sendte Brepols den 4. oktober 1971 følgende cirkulære til sine kunder:

»De har i løbet af den sidste uge erfaret, at tapet fra vor kollektion 1970-71 ... uden vort vidende er blevet udbudt og solgt i en kæde af stormagasiner til priser på mellem 10 og 15 % under den officielle sats.

Vi har hurtigt kunnet konstatere, at disse tapeter hidrørte fra en af vore grossistkunders lagre, og at denne havde truffet aftale med nævnte kæde af stormagasiner.

Da sådanne metoder alvorligt kan skade interesserne for vore sædvanlige forhandlere, hvoriblandt vi regner Dem, har vi reageret ved at afbryde enhver levering til den pågældende grossist«.

Brepols fortsatte imidlertid med at levere til hr. Pex indtil marts 1972.

Endvidere udsendte sammenslutningen til alle kunderne et cirkulære af 29. oktober 1971, som var underskrevet af alle sagsøgerne og affattet således:

»Under de foreliggende omstændigheder forekommer det os nødvendigt at henlede Deres opmærksomhed på de almindelige forretningsbetingelser, navnlig på den nøje overholdelse af følgende tre afsnit:

Kunden forpligter sig alene i kraft af sin bestilling til at overholde alle de forpligtelser, som følger af de almindelige forretningsbetingelser, og accepterer følgerne af eventuelle overtrædelser ...

Kun de salgspriser, som er angivet i prislisterne, kan meddeles eller offentliggøres, uanset hvordan dette sker, f.eks. ved prismærkning i vindue, angivelse i reklamer eller ved fastsættelse af kollektionspriserne. Enhver angivet pris skal være detailprisen, og der må ikke anføres en lavere pris eller rabatkoefficient, end ikke under udsalg.

Videresalg til en anden handlende:

Køberen kan videresælge sammenslutningens artikler til andre handlende eller mellemmænd på følgende betingelser: at disse formelt accepterer de foreliggende almindelige forretningsbetingelser og over for sammenslutningen og dens medlemmer sikrer overholdelsen af de heraf følgende forpligtelser. At køberen ikke af sammenslutningen eller dens medlemmer er blevet frataget samarbejdspræmien.

Prisen ved videresalg kan aldrig ligge under den pris, som køberen skulle betale, hvis han fik den samme levering direkte fra en fabrikant, der er medlem af sammenslutningen.

Disse betingelser forpligter automatisk også en andenhåndskøber til at overholde sammenslutningens almindelige forretningsbetingelser.«

Sammenslutningens medlemmer nægtede derefter med undtagelse af Vanderborght Frères at sælge tapet til hr. Pex med den begrundelse, at han havde overtrådt deres almindelige forretningsbetingelser. Hr. Pex havde aldrig forsøgt at foretage bestilling hos Vanderborght Frères.

Dette var årsagen til, at hr. Jean-Marie Pex indgav klage til Kommissionen over en påstået nægtelse fra sammenslutningens medlemmer af at levere tapet.

Efter forskellige kontakter mellem sammenslutningen og Kommissionen indledte denne den 14. juni 1973 proceduren i henhold til artikel 3 i forordning nr. 17.

Den foretog en undersøgelse af, om følgende regler, aftaler og vedtagelser var i overensstemmelse med artikel 85 i EØF-traktaten:

- sammenslutningens »règlement d'ordre intérieur« af juli 1971,
- cirkulære nr. 619 om sæsonen 1971-1973 (almindelige forretningsbetingelser),
- cirkulære nr. 620 til storaftagere,
- cirkulære nr. 617 C (»prix de carte«),
- circulære nr. 617 V (»prix de voyage«),
- vedtagelse om fælles leveringsnægtelse over for tapetforhandler Pex og virksomheden International Décor i Bruxelles,
- aktieselskabet Rath & Dooedehefver's samordnede praksis, besluttet på grundlag af disse aftaler og vedtagelser.

Den 26. oktober 1973 meddelte Kommissionen i henhold til artikel 2, stk. 1 i Kommissionens forordning nr. 99/63 af 25. juni 1963 om udtalelser i henhold til artikel 19, stk. 1 og 2 i Rådets forordning nr. 17 (EFT-specialudgave 1963-64, s. 42; org. ref. JO 1963, s. 2268) sammenslutningen de klagepunkter, Kommissionen gjorde gældende imod den.

Sammenslutningen indgav sine bemærkninger til Kommissionen ved skrivelse af 10. december 1973.

Den 18. december 1973 gav Kommissionen i henhold til artikel 19, stk. 1 i forordning nr. 17 og artiklerne 7 ff i forordning nr. 99/63 sammenslutningen lejlighed til mundtligt at udtale sig om Kommissionens klagepunkter.

Efter høringen den 18. december 1973 fremsatte sagsøgerne den 24. april 1974 et forslag til en ny aftale og forelagde det for Kommissionen. Sammenslutningens medlemmer foreslog navnlig at give afkald på enhver prismæssig foranstaltning.

Den 25. juli 1974 sendte Kommissionen en telexmeddelelse til sammenslutningen, hvoraf det fremgik, at Kommissionen netop havde vedtaget en beslutning over for Groupement de Fabricants de Papiers Peints de Belgique og dens medlemmer, og at denne beslutning ville blive meddelt den hurtigst muligt.

Samme dag udsendte Kommissionen en pressemeddelelse, hvori beslutningens hovedindhold blev nævnt.

Den anfægtede beslutning af 23. juli 1974 (EFT 1974, L 237, s. 3) blev meddelt sammenslutningen den 29. juli 1974. I denne beslutning har Kommissionen:

1. konstateret, at »règlement d'ordre intérieur« af juli 1971 for Groupement des Fabricants de Papiers Peints de Belgique, cirkulærerne 619, 620, 617 C og 617 V samt vedtagelsen om ikke at forsyne forhandleren Pex og virksomheden International Décor er i modstrid med EØF-traktatens artikel 85, stk. 1;
2. afslået den begæring om undtagelse efter artikel 85, stk. 3, som sammenslutningen indgav vedrørende de ovennævnte bestemmelser og vedtagelser;
3. pålagt sammenslutningen omgående at indstille den konstaterede overtrædelse;
4. som følge af den kollektive leveringsnægtelse pålagt:
   — virksomheden S.C. Usines Peters-Lacroix S.A. en bøde på: 6 750 000 bfr.
   — Les Papeteries de Genval S.A. en bøde på: 6 000 000 bfr.
   — virksomheden Établissement Vanderborght Freres S.A. en bøde på: 1 800 000 bfr.
   — virksomheden Papiers Peints Brepols S.A. en bøde på: 3 375 000 bfr.

II — Retsforhandlingernes forløb

Stævningen mod Kommissionens beslutning af 23. juli 1974 er registreret på Domstolens justitskontor den 30. september 1974.

Ved stævning indgivet til justitskontoret den 3. februar 1975 har hr. Jean-Marie Pex og S.A. G.B.-INNO-B.M. anmodet om tilladelse til at intervenere i sagen til støtte for sagsøgtes påstande.

Ved kendelse af 21. februar 1975 har Domstolen på grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten givet tilladelse til denne intervention.

Ved indlæg indgivet til justitskontoret den 1. april 1975 har aktieselskabet G.B.-INNO-B.M. erklæret at frafalde sin intervention

Ved indlæg indgivet til justitskontoret den 1. april 1975 har hr. Jean-Marie Pex indgivet sine bemærkninger til støtte for Kommissionens påstande.

Ved kendelse af 9. juli 1975 har Domstolen på grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten besluttet at slette S.A. G.B.—INNO-B.M.'s intervention.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

III — Parternes påstande

I stævningen har *sagsøgerne* nedlagt påstand om, at Domstolen:

— statuerer, at nærværende søgsmål kan antages til realitetsbehandling, og at det har fornødent grundlag;
— som følge heraf annullere sagsøgtes beslutning af 23. juli 1974 om en procedure i henhold til artikel 85 i EØF-traktaten (IV/426 — Papiers Peints de Belgique);

— subsidiært annullerer beslutningen, for så vidt som den har
  a) anset forbudet mod at avertere med rabatter på priserne ved videresalg, indførelsen af en ordning med kvalitetsklasser og de kollektive salgsfremmende foranstaltninger for at falde ind under traktatens artikel 85,
  b) idømt bøder;
— dømmer sagsøgte til at tilbagebetale hver af sagsøgerne ethvert beløb, der til opfyldelse af den nævnte beslutning måtte være betalt som bøde, med tillæg af morarenter;
— idømmer sagsøgte alle sagens omkostninger.

Sagsøgte har i svarskriftet nedlagt påstand om, at Domstolen:

— frifinder sagsøgte, for så vidt angår den principale påstand;
— afviser søgsmålet, for så vidt angår de subsidiære påstande;
— idømmer sagsøgerne sagens omkostninger.

Selskabet Brepols har i sin replik yderligere nedlagt påstand om, at Domstolen:

— subsidiært annullerer artikel 3 i beslutningen af 23. juli 1974 om en procedure i henhold til artikel 85 i EØF-traktaten.

Hr. Pex har nedlagt påstand om, at Domstolen:

— frifinder sagsøgte, for så vidt som der er nedlagt påstand om, at det statueres, at U.P.L. Genval's og Brepols' leveringsnægtelse var lovlig, og at de idømte bøder derfor ikke var berettigede;
— idømmer sagsøgerne omkostningerne ved interventionen.

Over for intervenienten har *selskabet Brepols* nedlagt påstand om, at Domstolen:

— forkaster hr. Pex's intervention som ubegrundet;
— idømmer sagsøgte og intervenienten sagens omkostninger.

A — Søgsmålsgrunde vedrørende annullation af beslutningen i dens helhed

Første søgsmålsgrund: manglende begrundelse

Sagsøgerne har anført, at beslutningen ikke giver svar på den argumentation, som sammenslutningen har gjort gældende.

Da domstolskontrollen over for Kommissionens økonomiske vurderinger i første række angår beslutningernes begrundelse, skal disse nøjagtigt angive alle de faktiske omstændigheder og betragtninger, de bygger på.

Kommissionen har i sit svarskrift anført, at den ikke har pligt til at komme ind på alle de faktiske og retlige elementer, hvorpå den støtter sin afgørelse over for sagsøgerne: jf. sag 41/69 — *ACF Chemiefarma* mod *Kommissionen* (Receuil 1970, s. 661). Først under en retssag har Kommissionen pligt til at retfærdiggøre sin beslutning ved at imødegå de argumenter, som sagsøgerne har anført i deres indlæg (jf. forslag til afgørelse fra generaladvokat Mayras i *Cementhandelaren*-sagen (Recueil 1972, s. 1003).

Anden søgsmålsgrund: manglende påvirkning af handelen mellem medlemsstaterne

Sagsøgerne kan ikke se, hvorledes foranstaltninger, der — bortset fra bonuspræmien — ville have været lovlige, såfremt medlemmerne udelukkende havde anvendt dem på varer af egen produktion, ikke skulle være lovlige, når de anvendes på de varer, de importerer. Priskartellet kan ikke have indflydelse på indførslerne, eftersom en fabrikant, der importerer tapet, udelukkende gør dette på grund af produktionsprisen og på ingen måde på grund af videresalgsprisen.

Kommissionen har truffet den anfægtede beslutning, som om den lå på linje med dens forudgående beslutninger. Den om-

tvistede beslutning går imidlertid meget længere end ASPA-beslutningen (JO L 148, 1970, s. 10).

Selv om Domstolen i sin dom af 17. oktober 1972 i sag 8/72 — *Cementhandelaren* mod *Kommissionen,* har erklæret, at et kartel, som strækker sig over en medlemsstats hele område ifølge selve sin natur har til virkning at styrke afskærmningen af det nationale marked, hvorved det hæmmer den ved traktaten tilstræbte indbyrdes økonomiske integration og beskytter den indenlandske produktion, hævder sagsøgerne, at Domstolen først sikrede sig, at den pågældende aftale i det konkrete tilfælde havde de faktisk forudsete virkninger. Domstolen har ikke villet sige, at ethvert kartel påvirker den mellemstatslige handel, blot fordi det strækker sig over det nationale område, hvilket ville kunne bruges som en almengyldig begrundelse.

Den foreliggende sag har intet til fælles med den i sag 8/72 skildrede situation. Af de to bestemmelser i »règlement d'ordre intérieur«, der kan synes at svare til bestemmelserne i Cementhandelarenkartellet, er den første — forbudet mod at levere til kooperative indkøbsforetagender og videresalgskommissionærer — bortfaldet ved desvetudo. Den anden, som bestemmer, at en handlende for at kunne blive kunde må have en vis beskeden omsætning for at kunne dække administrationsomkostningerne, har i praksis ingen virkning.

Hvad angår bonuspræmien, har sammenslutningen efter klagen fra Interessengemeinschaft deutscher Tapetenfabrikanten meddelt, at denne præmie ville finde anvendelse på et hvilket som helst køb fra alle EØF-landene. De anfægtede aftaler udelukker ikke ethvert salg til videresælgere, som ikke er anerkendt af sammenslutningen, og gør det ikke vanskeligere for andre medlemsstaters fabrikanter og videresælgere at virke eller trænge ind på det belgiske marked.

De af sammenslutningen importerede varer, som er underlagt bestemmelsen om forbud mod rabatter, repræsenterer mindre end 5 % af hjemmemarkedet. Dette tal er i virkeligheden endnu mindre, eftersom tre af sammenslutningens medlemmer har fabrikker i udlandet, og deres indførsler i virkeligheden er samhandel mellem fabrikker.

Hvad angår indsætning af indført eller på anden måde erhvervet tapet i de albumer, som fremstilles til kunderne, drejer det sig om et bekosteligt arbejde, som udføres på kundernes ordrer, og som sammenslutningen gerne ophører med.

Da den omtvistede praksis ikke skader handelen mellem medlemsstater, og da Kommissionen ikke engang er fremkommet med momenter for at påvise, at sådan skade er sket, må både denne praksis og den foranstaltning, som blot udgør en sanktion herfor, anses for lovlige.

Sagsøgerne har endelig anført, at Kommissionen har begået en fejl ved at undlade at forklare, hvordan »règlement d'ordre intérieur« og de almindelige forretningsbetingelser tilsammen kan påvirke handelen mellem medlemsstater: man kan ikke bedømme en aftale, som om dens forskellige bestemmelser var uadskilleligt forbundne.

Sagsøgte har gjort gældende, at sammenslutningen praktiserer en fuldstændig ordning med bindende fællespriser, og har til bevis herfor citeret bestemmelserne i sammenslutningens »règlement d'ordre intérieur« og cirkulærer. Den har gjort gældende, at selv om disse priser kun var vejledende, så har sammenslutningens vedtagelse heraf under alle omstændigheder sat aftalens deltagere i stand til at forudse, hvilken prispolitik sammenslutningen ville følge. Jf. sag 8/72 — *Cementhandelaren* mod *Kommissionen* (Recueil 1972, s. 977, pr. 21).

Det af Domstolen antagne kriterium påvirkning af handelen mellem medlemsstater (forenede sager 56-58/64 — *Grundig*) skal fortolkes meget vidt og finder anvendelse på sammenslutningens aftale.

De belgiske indførsler fra andre lande igennem sagsøgerne andrager nærved 10 % af Belgiens samlede indførsler. Eftersom sammenslutningen omfatter fire af de fem belgiske fabrikanter og alene dækker henved halvdelen af det belgiske forbrug, påvirker sagsøgernes aftaler og vedtagelser umiddelbart indførslerne til Belgien.

Der er på det belgiske tapetmarked et stort behov for import hos grossister og detailhandlere, hvoraf visse ikke er tilknyttet sammenslutningen. Sammenslutningen har i sine almindelige forretningsbetingelser og sit »règlement d'ordre intérieur« en udtrykt vilje til alene at dække hele det belgiske marked. De faktiske omstændigheder kan derfor sammenlignes med omstændighederne i *Cementhandelaren*-sagen (anført ovenfor).

Sammenslutningens kunder anvender endvidere ofte sammenslutningens forretningsbetingelser på tapet, som denne ikke har leveret. Sagsøgte har konkluderet, at grossisterne og detailhandlerne kun har en yderst begrænset mulighed for at skaffe tapet hos belgiske fabrikanter. De må derfor især henvende sig til udenlandske fabrikanter. Men i så fald er de ofte nødt til at overholde sammenslutningens almindelige forretningsbetingelser.

Selv om Kommissionen har studeret de anfægtede bestemmelser i deres sammenhæng — dvs. det system til regulering af tapetmarkedet, som sagsøgerne har iværksat — har den fremhævet, at selv isoleret betragtet kan de bestemmelser i aftalen, som er omhandlet i dens beslutning, påvirke handelen mellem medlemsstater:

— leveringsnægtelsen over for hr. Pex har i vidt omfang begrænset dennes frihed til at skaffe sig tapet ikke blot hos andre belgiske fabrikanter, men også hos andre producenter;

— samarbejdspræmien (suppleret af rabatten på det samlede beløb) afholder sammenslutningens kunder fra at forsyne sig med tapet hos andre fabrikanter, navnlig udenlandske;

— på grund af de bindende priser kan kunderne ikke sælge de af sammenslutningen indførte varer til en lavere pris; i *Aspa*-sagen var sammenslutningens kunder også forpligtet til at forsyne sig hos sammenslutningens medlemmer. Allerede i denne beslutning fastslog Kommissionen en snæver forbindelse mellem forpligtelserne til at anvende bindende priser og kriteriet om påvirkning af handelen mellem medlemsstater (»uden at gå igennem de officielle fordelingskanaler«).

Kommissionen konkluderer, at alle de bestemmelser, som den har taget i betragtning med den begrundelse at de begrænser konkurrencen, kan påvirke handelen mellem medlemsstater, da de udgør en integrerende del af hele det system til regulering af tapetmarkedet, som er sat i værk af sagsøgerne, om som i det væsentlige er karakteriseret ved den af dem anvendte prispolitik.

Intervenienten Pex har forklaret, at ifølge de almindelige forretningsbetingelser skulle prisen efter prislisten ikke nødvendigvis være salgsprisen. Det der har været afgørende for sammenslutningen er, at der kun mærkes med prisen ifølge prislisten, og at rabatterne i givet tilfælde hverken meddeles eller forkyndes. Imidlertid måtte en handlende, som i henhold til sin egen ordning kun vil eller kan anvende de priser, han averterer med, sælge til katalogprisen, hvorved han underkastes en egentlig bindende pris.

Handelen mellem medlemsstater kan påvirkes, for hvis intervenienten ville eksportere tapet købt hos sammenslutningen, måtte han for at efterkomme nævnte sammenslutnings regler pålægge den udenlandske importør sammenslutningens prislister.

Lovligheden af en aftale mellem virksomheder skal ikke blot bedømmes ud fra de rettigheder og forpligtelser, som følger af bestemmelserne i denne aftale, men også ud fra den retlige og økonomiske sam-

menhæng, den indgår i, og navnlig sammenhængen med de gensidige eneforhandlingskontrakter og -koncessioner, som er afsluttet med datterselskaberne eller med andre udenlandske fabrikanter. I det foreliggende tilfælde er parallelimport i praksis udelukket.

Selskabet Brepols har herpå svaret, at hr. Pex på ingen måde har ført bevis for, at sammenslutningens medlemmer direkte eller indirekte har hindret parallelimport. Det synes endvidere at være nødvendigt at erindre om, at søgsmålet i det foreliggende tilfælde er rettet mod en kommissionsbeslutning. Problemet er derfor udelukkende, om denne beslutning, således som den er meddelt sagsøgerne, har tilstrækkeligt retligt grundlag.

Tredje søgsmålsgrund: forskelsbehandling

Sagsøgerne har ikke blot gjort gældende, at bindende fællespriser ikke er forbudt i Belgien, men også at belgisk ret tværtimod snart foreskriver en maksimumssalgspris, snart en minimumspris og snart en prisgaffel.

Teori og retspraksis er i vidt omfang velvilligt indstillet over for et system med bindende priser. Undertiden fastsætter den belgiske lovgiver selv en bindende prisordning (hvilket sagsøgerne har anført eksempler på); en belgisk statsborger kan ikke forestille sig, at det, som hans stat foreskriver, skulle være i modstrid med fællesskabsbestemmelserne. Når Kommissionen har forholdt sig passiv i denne situation, har den gjort sig skyldig i en ulovlig forskelsbehandling af sagsøgerne.

Sagsøgte har gjort gældende, at sammenslutningen i medfør af fællesskabsrettens forrang ikke kan påberåbe sig belgisk ret, når det er konstateret, at sammenslutningens kartel begrænser konkurrencen ved at udelukke priskonkurrence både mellem fabrikanter, som er medlemmer, og mellem forhandlere, og at den således falder ind under forbudet i artikel 85 a). Når sammenslutningens markedsregulering falder ind under et i traktaten udstedt forbud, kan sagsøgerne ikke påberåbe sig, at de udsættes for forskelsbehandling i den beslutning, som konstaterer dette. Endelig er belgisk retspraksis i et vist omfang gået imod systemerne med bindende priser.

Intervenienten har anført, at selv i belgisk ret kan lovligheden af et system med bindende fællespriser, som ledsages af en salgsnægtelse over for enhver genstridig mellemmand, anfægtes, når ordningen praktiseres på diskriminerende måde udelukkende over for storcentrerne. Ifølge intervenienten giver visse andre detailhandlere endog åbenlyst 20 % rabat; det antages imidlertid i belgisk teori, at god forretningsskik kræver, at fabrikanter, som fastsætter en bindende pris, gør dette over for alle de videreforhandlere, som konkurrerer med hinanden.

Selskabet Brepols har svaret intervenienten, at det ikke benægter, at visse detailhandlere indrømmer sådanne rabatter, hvilket i øvrigt ikke er forbudt i de almindelige forretningsbetingelser, som har været i kraft siden sæsonnen 1969-71. Det storcentrerne gør, er offentligt at avertere med rabatter, hvilket faktisk er forbudt i de almindelige forretningsbetingelser.

Fjerde søgsmålsgrund: forhandlingsnægtelse

Ifølge *sagsøgerne* kunne sagsøgte have opnået hvad den ønskede gennem forhandling. Beslutningen skulle have taget hensyn til sammenslutningens forslag. Sammenslutningen opregnede i sin skrivelse af 24. april 1973 kun de bestemmelser, som ville blive anvendt fremover, hvilket indebar, at alle andre var ophævet. Det er derfor med urette, at man i beslutningen har fastholdt, at virksomhederne »lige til slutningen af den mundtlige høring« har »stået fast på opretholdelsen af det samlede system.«

Sagsøgte har herpå svaret, at sagsøgerne aldrig har gjort det klart, at de har ophævet aftaler, den har anfægtet i meddelelsen om klagepunkterne. De fremkom derimod med forhandlingsforslag for at forhale sagen, men Kommissionen behøver ikke, når de anfægtede aftaler og vedtagelser ikke ophæves, forhandle om nogen som helst ordning; et forbud var det eneste mulige udfald.

Trettende søgsmålsgrund: forkert fortolkning af artikel 85

Sagsøgerne har henvist til De forenede Staters konkurrenceret, hvis ånd genfindes i traktaten, og gjort gældende, at i dette land finder antitrust-forbundslovens eventuelle forbud imod bindende priser ikke anvendelse, når følgende betingelser er opfyldt:

— når loven i en af staterne anser en ordning med bindende priser for lovlig og sikrer, at den kan få virkning,

— de omhandlede varer er i »free and open« konkurrence med lignende varer,

— og det ikke drejer sig om en ordning med bindende fællespriser.

Sammenslutningen har ikke indført nogen ordning med bindende fællespriser. Kommissionen skulle have taget hensyn til den økonomiske virkelighed, således som denne fremtræder på »det fælles marked« i Amerikas forenede Stater, og taget ved lære af en prøvet antitrustlovgivning, således som Domstolen selv har gjort det (jf. sagen *Europemballage / Continental Can* mod *Kommissionen*, Sml. 1973, s. 215).

Sagsøgte har svaret, at der i modsætning til den gældende lovgivning i Amerikas forenede Stater ikke i traktaten eller i den sekundære fællesskabsret er nogen undtagelsesbestemmelse, som særligt kan legalisere aftaler om bindende priser. Det drejer sig endvidere her om aftaler om bindende *fælles*-priser. Ikke engang i De forenede Stater er sådanne aftaler lovlige.

B — Søgsmålsgrunde vedrørende annullation af den del af beslutningen, som pålægger bøder for nægtelsen af at levere til hr. Pex

Femte søgsmålsgrund: ingen leveringsnægtelse

Sagsøgerne har understreget, at beslutningen anvender udtrykket »leveringsnægtelse«, hvilket forudsætter en adfærd, som har til formål at udelukke en generende konkurrent. Hr. Pex har imidlertid aldrig været konkurrent men kunde, og der har aldrig været tale om at udelukke ham. Sammenslutningens berørte medlemmer har midlertidigt indstillet leveringerne og gjort en genoptagelse af leveringerne afhængig af, at hr. Pex overholder visse lovlige forpligtelser, som er pålagt af sælgerne.

Selskabet Brepols, som har foretaget de største leveringer, har indvilliget i at genoptage leveringerne, hvis hr. Pex forpligtede sig til endelig at overholde forretningsbetingelserne og sine kontraktlige forpligtelser; det skal endvidere præciseres, at Pex og hans »strømand«, International Décor, som leverede tapet købt hos Brepols til detailhandlere med offentlig avertering med rabatter, kun er ramt af en betinget og midlertidig indstilling af leveringerne, hvilket er en normal sanktion over for en sådan adfærd. Allerede modtagne leveringer er ydermere ikke blevet betalt, og selskabet Brepols er stadig kreditor for mere end 200 000 bfr.

Selskabet Brepols har for det direkte eller indirekte videresalg til storcentrerne endog foreslået et tapetudvalg, som ikke er optaget i dets mærkekollektioner. Man kan derfor ikke tale om et ønske om at udelukke en påstået konkurrent.

Selskabet Brepols har endvidere gjort gældende, at en leveringsindstilling ikke er ulovlig i sig selv. Det har anført princippet om indsigelsen »non adimpleti contractus«, hvorefter parternes forpligtelser er indbyrdes afhængige, og en part kan undlade at opfylde sine forpligtelser, når den anden part ikke overholder sine.

Sagsøgte har svaret, at den påståede adfærd fra Pex's side ikke kan begrunde en leveringsnægtelse; en leveringsindstilling med det formål at tvinge en forhandler til at forholde sig som foreskrevet af leverandørerne er imidlertid et typisk eksempel på en sådan leveringsnægtelse. Formålet i artikel 85 er ikke blot at sikre, at der er konkurrence mellem medlemmerne af et kartel, men også at beskytte handle- og valgfriheden for en tredjemand som hr. Pex. Formålet med den kollektive leveringsnægtelse har været at udelukke hr. Pex fra markedet, for så vidt som han ikke gav afkald på at handle uafhængigt af de af sammenslutningen pålagte forretningsbetingelser; da foranstaltningen er kollektiv, overskrider den grænserne for de beføjelser, der ifølge privatretten kan anvendes om sanktion, når kontraktlige forpligtelser overtrædes.

Sagsøgte har bemærket, at man på intet tidspunkt som begrundelse for indstillingen af leveringerne har bebrejdet hr. Pex, at han ikke har betalt de partier tapet, som Brepols havde leveret ham. Det var først under høringen, at hr. Pex's gæld til selskabet Brepols blev nævnt som en yderligere grund til leveringsnægtelsen.

Intervenienten har forklaret, at han efter leveringsnægtelsen var tvunget til at henvende sig til udlandet for at finde leverandører, der, da de ikke kendte ham, enten har krævet kontant betaling eller forudbetaling, hvilket har lagt beslag på hans likvide beholdning. Dette er grunden til at han ikke kunne betale regningerne fra Brepols.

Selskabet Brepols benægter, at hr. Pex's gæld skyldes leveringsnægtelsen. Gælden daterer sig nemlig fra tiden før leveringsnægtelsen.

Sjette søgsmålsgrund: ingen samordning i forbindelse med den påståede leveringsnægtelse

Ifølge *sagsøgerne* har hver af fabrikanterne individuelt truffet deres beslutning som følge af de forpligtelser, hr. Pex havde påtaget sig, men ikke overholdt. Brepols har nemlig foretaget leveringer til hr. Pex indtil marts 1972, seks måneder efter den påståede kollektive vedtagelse om leveringsnægtelsen. Selskabet Rath & Doodeheefver har ligeledes nægtet at levere til hr. Pex, skønt vedtagelsen ikke fungerer som en samordning mellem sammenslutningens medlemmer og dette selskab. Det samme har endelig nogle udenlandske fabrikanter gjort på grund af deres tvivl vedrørende hr. Pex's solvens.

Selskabet Brepols har gjort gældende, at den ikke har standset sine leveringer til Pex efter anmodning fra sammenslutningens medlemmer, men efter anmodning fra andre videreforhandlere. Det gav i øvrigt hr. Pex en rimelig frist til at opfylde sine forpligtelser.

Sagsøgte har citeret skrivelsen af 28. september 1971 fra selskabet Brepols til hr. Pex, skrivelsen af 30. september 1971 fra Genval til hr. Pex, Brepols cirkulære af 4. oktober 1971 og sammenslutningens cirkulære af 29. oktober 1971 og har konkluderet, at der i virkeligheden blev samarbejdet om at nægte at levere til hr. Pex. Det er underordnet, at Brepols fortsatte leveringerne, når det er godtgjort, at alle sammenslutningens medlemmer kollektivt har vedtaget ikke mere at foretage leveringer til hr. Pex. Den omstændighed, at Brepols ikke efterkom vedtagelsen, er uden betydning, for artikel 85 kan anvendes, selv om et kartel ikke har fået fuld virkning. Sagsøgte har tilbudt at bevise, at Brepols har foretaget hemmelige leveringer til hr. Pex efter den kollektive vedtagelse om leveringsnægtelsen.

Syvende søgsmålsgrund: anmeldelsen i 1962 var tilstrækkelig

Sagsøgerne har hævdet, at i det omfang de har deltaget i en aftale, som er forbudt efter EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, er denne blevet anmeldt den 30. oktober 1962 og har således bevaret sin fulde virkning indtil den omtvistede kommissionsbeslutning. Da aftalen havde fuld virk-

ning, var sagsøgerne berettiget til at gennemføre den og til at anvende de privatretlige sanktioner, som var knyttet til den. De pågældende sagsøgere var berettiget til midlertidigt at indstille deres leveringer.

Der er blevet svaret nøjagtigt på alle spørgsmål i anmeldelsesskemaet, hvorfor der ikke kan pålægges bøder.

Med henblik på en overholdelse af aftalen om prisfastsættelse, rabatter og bonus både for salg og videresalg er det nødvendigt, at en køber, som ikke overholder den, fratages leveringer. Hvis Kommissionens tjenestegrene ikke have forstået aftalen blot på grundlag af denne anmeldelse, kender de næppe noget til forretningspraksis. Hvis man skulle have forklaret aftalen mere udtrykkeligt, måtte skemaets afsnit III have været begrænset til dets overskrift »midler til opnåelse af de med aftalen tilsigtede formål«. Det blev endvidere nævnt i anmeldelsen, at aftalen drejede sig om »overholdelse af de almindelige forretningsbetingelser«. Sådanne affattes kun skriftligt. Et eksemplar heraf var ikke blevet vedlagt, men skemaet pålægger ikke vedlæggelse af de almindelige forretningsbetingelser.

Hvorledes man end vil bedømme anmeldelsen af de andre bestemmelser i de almindelige betingelser, er det klart, at aftalen om de bindende fællespriser for salg og videresalg er blevet særligt anmeldt.

Da den betingede og midlertidige indstilling af leveringerne i virkeligheden er en normal misligholdelsesbeføjelse, når køberen tilsidesætter sine forpligtelser, er det ikke nødvendigt at foretage en særskilt eller udtrykkelig anmeldelse heraf.

Da Kommissionen den 28. oktober 1971 krævede meddelelse om de almindelige forretningsbetingelser, angav den nærmere, at det drejede sig om salgssæsonerne 1971-72 og viste herved, at den var vidende om sagsøgernes løbende praksis.

Sagsøgerne har konkluderet, at sagsøgte ikke kunne pålægge de i artikel 15, stk. 2, a) i forordning nr. 17/62 nævnte bøder for handlinger, der er foretaget efter anmeldelsen og før beslutningen, for så vidt som de har ligget inden for grænserne af den i anmeldelsen beskrevne erhvervsudøvelse (artikel 15, stk. 5, a) i forordning nr. 17/62).

Sagsøgte har svaret, at anmeldelsen var mangelfuld. Blandt de foranstaltninger, der kan træffes over for de »deltagende virksomheder«, nævnte sagsøgerne kun »udelukkelse«, uden at nævne de øvrige sanktioner, der var fastsat over for kunderne.

Det er meningen med anmeldelsen at sætte Kommissionen i stand til at bedømme gyldigheden af de aftaler, som anmeldes til den: svarene skal derfor være udførlige. Det følger af artikel 4, stk. 3 i forordning nr. 27, at de bestemmelser i en aftale, som ikke udtrykkeligt er nævnt, ikke betragtes som anmeldt.

Selv om en ordning med bindende fællespriser nødvendigvis forudsætter sanktioner, er dette ikke ensbetydende med, at disse sanktioner ipso facto indebærer en kollektiv leveringsnægtelse og ikke en anden foranstaltning, som f.eks. en individuel leveringsnægtelse. Kommissionen har sluttet, at den med rette har kunnet anse sanktionen kollektiv leveringsnægtelse for ikke at være anmeldt af sagsøgerne, og at den derfor kan sanktioneres med bøde.

Intervenienten har henvist til, at en leveringsnægtelse, uanset dens formål, ifølge belgisk retspraksis er ulovlig, når den står i misforhold til den handling, som bebrejdes offeret.

Selskabet Brepols har svaret intervenienten, at det i den sag, som denne har henvist til, drejede sig om en vedtagelse om leveringsnægtelse fra et kartel, som repræsenterede 99 % af det belgiske cigaretmarked.

Ottende søgsmålsgrund: forkert begrundelse

Sagsøgerne har gjort gældende, at beslutningen for så vidt angår den påståede leveringsnægtelse støttes på unøjagtige faktiske betragtninger.

Sagsøgernes nægtelse af at levere til selskabet G.B.'s »super-bazars« er berettiget, ikke fordi G.B., som det hævdes i beslutningen, blot har solgt til priser under de vejledende priser, men fordi G.B. retsstridigt havde ændret klasserne for de solgte tapeter.

Sagsøgte har svaret, at beslutningen ikke ville have været anderledes, selv om det af sagsøgerne anførte havde været rigtigt. Den leveringsnægtelse, som beslutningen angår, er nægtelsen af at levere til Pex og ikke til selskabet G.B. Systemet med kvalitetsklasser rammes endvidere, sålænge det udgør en integrerende del af den af sammenslutningen indførte markedsreguleringsordning, af forbudet i artikel 85. Selskabet G.B. havde således ingen forpligtelse til at anvende sammenslutningens system med kvalitetsklasser.

Niende søgsmålsgrund: magtmisbrug

Efter *sagsøgernes* opfattelse har det ingen indflydelse på handelen mellem medlemsstater, om selskabet G.B. i en belgisk detailforretning overholder eller ikke overholder den salgspris, som er pålagt af en leverandør, ligeledes med hjemsted i Belgien (eller rettere forbudet imod at sælge med avertering med rabat). Kommissionen skulle derfor have erklæret sig inkompetent på dette punkt.

Sagsøgte mener at have påvist, at ordningen med de bindende fællespriser kan skade den mellemstatslige handel. Bestemmelserne i de anfægtede aftaler må ikke betragtes isoleret. Leveringsnægtelsen over for Pex har truet alle handlende, som ikke ønsker at følge sammenslutningens politik.

Tiende søgsmålsgrund: tilsidesættelse af den berettigede forventning

Sagsøgerne har gjort gældende, at Kommissionen har fraveget sin egen praksis, og at sagsøgerne, selv om de måtte have taget fejl, når de troede, at det forbud, som de udstedte, og den sanktion, som var en logisk følge heraf, var lovlige, har været i god tro. Kommissionen har derfor ikke, selv om den mente at måtte erklære de omtvistede bestemmelser for ulovlige, ret til at dømme sagsøgerne for at have haft den modsatte opfattelse.

Kommissionen har nemlig i sin første beretning om konkurrencepolitikken (under pkt. 55) uden at sondre mellem individuelle aftaler og kollektive aftaler erklæret, at bindende prisordninger, som er rent nationale, i almindelighed ikke som sådanne er omhandlet i artikel 85, stk. 1, og at den vertikale prisfastsættelse i det væsentlige er et nationalt konkurrenceproblem.

Kommissionen har mere end en gang tilkendegivet, at den var positivt indstillet over for at yde fritagelse, når en aftale ikke havde til følge at forhindre eller begrænse muligheden for parallelimport af de pågældende varer. Kommissionen har i to beslutninger fra 1968 (»Cobelaz« og »Comptoir français de l'azote«) konstateret, at selv om der i virkeligheden bestod et priskartel mellem deltagerne i disse aftaler, kunne disse ikke skade handelen mellem medlemsstater, da bestemmelserne om bindende eller ens priser ikke i sig selv hæmmer parternes eller tredjemænds frihed til at eksportere eller importere inden for fællesmarkedet.

Parterne har i denne forbindelse henledt Domstolens opmærksomhed på indholdet af de spørgsmål, som Kommissionen har stillet i anmodningen om oplysninger fra 1968 og de følgende år.

Kommissionen har i sin beslutning *Aspa* (JO L 148 af 1970, s. 9) fundet, at artikel 85 ikke fandt anvendelse på restriktive aftaler

— som kun omfatter virksomheder i én stat
— som kun dækker denne stats hjemmemarked
— når de ikke skader deltagernes eller tredjemænds frihed til at eksportere eller importere.

Den omtvistede bestemmelse dømmer imidlertid for forhold, som opfylder alle de tre af Kommissionen nævnte betingelser.

Sagsøgerne har efter Kommissionens beslutninger i sagerne *Vereniging van Vernis- en Verffabrikanten in Nederland* (JO 1969, L 168, s. 22) og *Aspa,* i hvilke der blev udstedt negativattester, efter at parterne havde ophævet forpligtelsen til at overholde de bindende priser, kunnet konkludere, at de ved at opgive en politik med bindende priser ville forholde sig i overensstemmelse med fællesskabsretten.

Sagsøgernes berettigede forventning blev yderligere bestyrket, da Kommissionen ikke reagerede mod belgiske offentligretlige foranstaltninger, som havde samme virkninger som det forhold, der bebrejdes sagsøgerne. Der kom således ingen reaktion på dommen fra den belgiske kassationsret i sagen *Griepekoven* mod *Spépha* i 1960.

Sagsøgte har endvidere ved i punkt IV, 2) i beslutningen at erklære, at den ville undlade at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt medlemmerne af sammenslutningen var i god tro, overtrådt artikel 15, stk. 2 i forordning nr. 17/62, hvori det nævnes, at en overtrædelse kun kan sanktioneres, såfremt den er begået »forsætligt eller uagtsomt«.

Da sagsøgerne hele tiden har handlet i overensstemmelse med den berettigede forventning, som var fremkaldt af Kommissionens positive indstilling eller af dens undladelser, har de konkluderet, at selv om der har foreligget en overtrædelse af EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, var denne overtrædelse ikke begået »forsætligt eller uagtsomt«.

Enhver myndighed skal respektere den retstilstand, den selv har skabt (dom 81/72 af 5. juni 1973).

I denne henseende kan Kommissionen ikke påberåbe sig sine egne klagepunkter til at betvivle sagsøgernes gode tro, for meddelelsen om klagepunkter har ingen retlig virkning.

Sagsøgte har, hvad angår anbringendet om, at den har givet afkald på at bevise sagsøgernes onde tro, svaret, at afsnittet i den pågældende beslutning (pkt. IV, 2) kun angår spørgsmålet, hvorvidt sagsøgerne var i god tro om anmeldelsen. I beslutningen er det derimod, for så vidt angår leveringsnægtelsen, konstateret, at det drejer sig om en »forsætlig« overtrædelse.

Sagsøgerne kan ikke være uvidende om fællesskabsrettens udvikling for så vidt angår forholdet mellem national konkurrenceret og fællesskabsret, navnlig dommen i *Walt Wilhelm*-sagen (Recueil 1969, s. 1). I Aspa-beslutningen kunne Kommissionen udstede negativattest, fordi alle de restriktive bestemmelser var blevet ophævet. Den har tilføjet, at den er i færd med endnu engang at undersøge de sagsakter, på grundlag af hvilke den i 1969 tillod en række karteller, som på det pågældende tidspunkt ikke kunne påvirke handelen mellem medlemsstater. Hvad angår Kommissionens passivitet over for de nationale offentligretlige foranstaltninger, skal virkningerne heraf bedømmes efter Domstolens retspraksis (dom 90-91/63, Luxembourg og Belgien). Fællesskabsrettens udvikling, navnlig på konkurrenceområdet hvor der er sket betydelige fremskridt, må ikke overses.

Meddelelsen om klagepunkter havde endvidere den virkning, at sagsøgernes gode tro ophørte, om en sådan har foreligget.

Intervenienten mener, at sagsøgerne har løbet en betydelig risiko, da de undlod at tage hensyn til de meget klare retningslinjer, som de fik gennem de fællesskabsretlige præjudikater, såsom *Aspa*-beslut-

ningen og dommen i *Cementhandelaren*-sagen (se ovenfor).

Intervenienten har anført, at en bøde principielt ikke kan lades ude af betragtning, selv om overtrædelsen kun er begået »uagtsomt«. At fejlen er begået i god tro udelukker ikke, at sanktionen idømmes; man kan højst tage hensyn hertil ved udmålingen af bødens størrelse.

Selv om selskaberne Peters Lacroix, Brepols og Genval i starten måtte have handlet uagtsomt, er de ophørt med at være i god tro senest på det tidspunkt, da de blev bekendt med beslutningen af 1. marts 1973 fra præsidenten for Tribunal de commerce i Nivelles.

Selskaberne Brepols og Genval forlængede efter Kommissionens beslutning deres nægtelse, idet de stillede diskriminerende og uacceptable betingelser for en genoptagelse af forbindelsen (selvskyldnerkaution fra G.B., nægtelse af normal kredit). Peters Lacroix's adfærd efter beslutningen har derimod været korrekt.

Ellevte søgsmålsgrund: for store bøder

Ifølge *sagsøgerne* er de idømte bøder af de grunde, som er fremstillet under den foregående søgsmålsgrund, ikke i proportion til forholdenes egentlige grovhed.

Skønt anmeldelsen blev foretaget i 1962, anmodede Kommissionen først i 1968 om simple oplysninger efter dommen i sagen mellem sagsøgerne og Rath & Doodeheefver. Det blev i denne dom fastslået, at sammenslutningen på det pågældende tidspunkt forsynede næsten 85 % af det belgiske marked, og den omtalte også sagsøgernes cirkulære. Først 5 år senere meddelte Kommissionen klagepunkterne. Domstolen har imidlertid i sin dom i sagerne 6 og 7/73 *Commercial Solvents* mod *Kommissionen* (Sml. 1974, s. 223), hvor der hverken var sket anmeldelse eller blevet anmodet om oplysninger, før tredjemand indgav klage, nedsat en af Kommissionen pålagt bøde, fordi den havde reageret for langsomt.

Sagsøgte har i første række bemærket, at bøden kun er pålagt for den kollektive leveringsnægtelse over for hr. Pex, og at hr. Pex's klage daterer sig fra oktober 1972. Kommissionen reagerede herpå den 23. januar 1973.

Tolvte søgsmålsgrund: ulovligheden af den bøde, som er pålagt S.A. Éts. Vanderborght Frères

S.A. Éts. *Vanderborght* Freres har aldrig nægtet at sælge hverken til hr. Pex eller til G.B., da det aldrig har fået nogen leveringsordre.

Sagsøgte har svaret, at når det er påvist, at alle medlemmerne i sammenslutningen kollektivt har vedtaget ikke mere at levere tapet til hr. Pex, er det med henblik på idømmelse af sanktion over for denne vedtagelse ikke nødvendigt at godtgøre, at alle medlemmerne har iværksat leveringsnægtelsen.

C — Subsidiære påstande

Sagsøgerne har subsidiært nedlagt påstand om, at Domstolen anerkender lovligheden i forhold til traktatens artikel 85 af:

- forbudet mod at avertere med rabatter på videresalgsprisen
- indførelsen af et kvalitetssystem
- de kollektive salgsfremmende foranstaltninger.

Sagsøgerne har forklaret, hvorfor de anser disse bestemmelser for at være i almenhedens interesse.

Sagsøgte finder, at disse subsidiære påstande må afvises inden for rammerne af denne sag: sagsøgerne har anmeldt nye aftaler vedrørende et kvalitetssystem og kollektive salgsfremmende foranstaltninger. Sagsøgte kan ikke tage stilling til de nye aftaler, før Domstolen har truffet afgørelse om den anmodning om annullation af hele beslutningen, som er indbragt for den.

De mundtlige forhandlinger

I det offentlige retsmøde den 30. september 1975 har advokat Grégoire for Groupement des Papiers Peints de Belgique og dennes medlemmer afgivet følgende erklæring:

»De sagsøgende selskaber:

Erklærer, at de giver afkald på fra udstedelsens dato og for fremtiden at anfægte EØF-Kommissionens beslutning af 23. juli 1974, for så vidt som den har forbudt de aftaler

— som angår forpligtelsen til at overholde de bindende priser og til at foretage mærkning med disse
— som indeholder forbud mod at foretage mærkning med lavere priser eller rabatter i forhold til de bindende eller vejledende priser.

De anmoder Domstolen om at tage den indskrænkning i deres søgsmål til efterretning, som følger af nævnte afkald«.

Advokat Grégoire har i sit mundtlige indlæg præciseret, at sammenslutningen accepterer den omstridte beslutning for fremtiden, men ikke for den forudgående tid.

Sammenslutningen har fastholdt, at Kommissionen ikke har kunnet pålægge bøder for nægtelsen af at levere til hr. Pex, og har gjort gældende:

1. Forbudet mod at avertere med rabatter på priserne og forpligtelsen til at kræve, at andenhåndskøber overholder dette forbud, kan ikke påvirke handelen mellem medlemsstater.
   Enhver belgisk tapetforhandler har og har altid haft frihed til at forsyne sig hvor han ville, hos en anden belgisk fabrikant eller hos en anden udenlandsk fabrikant. Den omstændighed, at sammenslutningens medlemmer køber tapet i udlandet, er ikke relevant.
2. Selv om et sådant kartel kunne påvirke handelen, har sammenslutningen været i god tro, idet den mente, at det ikke påvirkede den.
3. Nægtelsen af at levere til hr. Pex var en normal følge af, at denne overtrådte de forpligtelser, som han havde påtaget sig over for sammenslutningens medlemmer. Da forbudet imod at avertere med rabatter er lovligt, følger det nødvendigvis, at den sanktion, som rammer overtrædelsen af dette forbud, er lovlig efter fællesskabsretten. I modsat fald må Kommissionen godtgøre, at nægtelsen af at levere til hr. Pex i sig selv kunne påvirke handelen mellem medlemsstater.
4. Da kartellet er anmeldt, kan den foranstaltning, som kun udgør en sanktion for kartellet, under alle omstændigheder ikke belægges med bøde.
5. Selv om det antages, at nægtelsen af at levere til hr. Pex har kunnet belægges med bøde, er den pålagte bøde for stor.
6. Endelig bør den beslutning, hvorved der er pålagt bøde, annulleres som følge af manglende begrundelse.

Sammenslutningen har som svar på et spørgsmål stillet af Domstolen anført, at cirkulæret af 29. oktober 1971, som var underskrevet af alle sammenslutningens medlemmer, ikke havde nogen forbindelse med den af visse af sammenslutningens medlemmer trufne vedtagelse om at indstille leveringerne til hr. Pex. Det var blot en påmindelse til kunderne ved lanceringen af en ny toårs kollektion om sammenslutningens almindelige forretningsbetingelser.

Advokat Schrans har *for selskabet Brepols* anført følgende argumenter:

1. Nægtelsen af at levere til hr. Pex kan ikke ligestilles med den ubetingede og endelige salgsnægtelse, som Domstolen fordømte i sagen *Commercial Solvents* mod *Kommissionen* (Sml. 1974, s. 223). Det drejede sig om en salgsnægtelse over for en kunde, som har til hensigt at benytte varen på en måde, som forsætligt krænker visse lovlige forpligtelser: *non serventi fidem non est fides servanda.* Brepols tilkendegav i oktober 1971, at det ville benytte denne normale misligholdelsesbeføjelse over for hr. Pex for at

udøve en fuldstændig lovlig pression over for dets upålidelige medkontrahent, men benyttede den ikke før i marts 1972.

2. Der har aldrig bestået nogen samordnet praksis mellem sammenslutningens medlemmer med henblik på at indstille leveringerne.
3. Selv om sammenslutningen i virkeligheden har fulgt en politik med bindende priser, er denne politik udtrykkeligt blevet anmeldt til Kommissionen den 30. oktober 1962. Når der er sket anmeldelse af en fastsættelse af priserne for videresalg, kan man udmærket henholde sig til det, som man har anmeldt.
4. Den anmeldte aftale havde fuld virkning og gyldighed indtil det tidspunkt, hvor Kommissionen vedtog sin beslutning. Den var bindende for parterne og kunne gøres gældende over for tredjemænd under de i den nationale lovgivning nævnte betingelser.
5. Selv hvis man antager, at indstillingen af leveringerne ikke var en normal misligholdelsesbeføjelse over for en misligholdende medkontrahent, men en form for konkurrencebegrænsning, kan denne begrænsning ikke påvirke handelen mellem medlemsstater.
6. Kommissionen har imidlertid ikke anført noget, der kan godtgøre, at handelen mellem medlemsstater kunne være påvirket af denne begrænsning i konkurrencen over for hr. Pex.
7. Kommissionens beslutning bør derfor annulleres på grund af overtrædelse af væsentlige formforskrifter.

Hr. Van Bunnen har *for hr. Pex* gjort gældende, at denne efter sammenslutningens leveringsnægtelse ikke har fundet nogen som helst mulighed for at foretage parallelimport af tapet, end ikke af tapet solgt af sammenslutningen, fordi sammenslutningens medlemmer har indgået eneforhandlingsaftaler i udlandet, som har udelukket muligheden af at foretage parallelimport.

For at man kan tale om leveringsnægtelse er det tilstrækkeligt, at leveringsstandsningen har til formål at gennemtvinge en holdning, en aktiv eller passiv adfærd. En leveringsnægtelse, som har til formål at sikre en sanktion i forbindelse med en ulovlig aftale, er i sig selv ulovlig.

Da leveringsnægtelse er en selvstændig sanktion, som kan anvendes uafhængigt af andre mindre byrdefulde sanktioner, er der tale om en ulovlig fremgangsmåde, selv om den anvendes over for overtrædelse af anmeldte aftaler. Leveringsnægtelse er en aretlig sanktion, som knytter sig til de normale misligholdelsesbeføjelser.

Fællesskabets konkurrenceret bør ikke undlade at befatte sig med et kartel under foregivende af, at det kun har virkning inden for de nationale grænser, når man netop har sat sig det mål at fjerne disse grænsers økonomiske betydning.

Kommissionens befuldmægtigede, hr. Dubois, har bemærket, at de almindelige forretningsbetingelser udgør en vedtagelse mellem alle sammenslutningens medlemmer. Sammenslutningens cirkulære af 29. oktober 1971 er underskrevet af alle sammenslutningens medlemmer, og disse har alle bekræftet, at grunden til, at leveringerne til hr. Pex blev indstillet, var, at de almindelige forretningsbetingelser ikke blev overholdt.

Det er ikke nødvendigt, for at artikel 85 kan finde anvendelse, at sammenslutningens vedtagelse om leveringsnægtelse er blevet iværksat i fuldt omfang af alle dens medlemmer; i modsat fald ville ansvaret efter artikel 85 for en deltager i en vedtagelse om leveringsnægtelse afhænge af et søgsmål fra offeret for den pågældende leveringsnægtelse. Hvis en kollektiv vedtagelse om leveringsnægtelse godtgøres på anden måde, udgør den faktiske gennemførelse af leveringsnægtelsen kun et yderligere moment for en anvendelse af artikel 85.

Misligholdelse af en aftale kan ikke berettige en kollektiv leveringsnægtelse. Der er en grundlæggende forskel mellem en

virksomheds individuelle nægtelse af at træde i handelsmæssig forbindelse med en anden virksomhed og en sådan kollektiv leveringsnægtelse over for en handelspartner, som kan medføre udelukkelse af denne. Selv om kollektiv leveringsnægtelse ikke er forbudt efter belgisk ret, kan den ikke anses som en normal misligholdelsesbeføjelse over for en videreforhandlende købers overtrædelse af sine kontraktlige forpligtelser.

Kommissionen har fastholdt, at den retlige vurdering af den kollektive leveringsnægtelse efter artikel 85, stk. 1 kunne adskilles fra det system, som den har til hensigt at opretholde. Kommissionen har ingen pligt til at tænke sig til de bestemmelser, som ikke er nævnt i anmeldelsen. En fremsendelse på Kommissionens formelle anmodning af aftaletekster, hvoraf kun en del af indholdet har været nævnt i anmeldelseskemaet, kan i intet tilfælde gælde som anmeldelse af de bestemmelser, der ikke er nævnt i anmeldelsen.

Leveringsnægtelsen over for hr. Pex kan direkte påvirke handelen mellem medlemsstater, fordi den implicit truer alle tapetforhandlerne, sagsøgernes kunder. Selv om sammenslutningens kunder har frihed til at skaffe sig tapet i udlandet, tages disse indkøb ikke i betragtning ved ydelsen af bonuspræmien, hvorfor de handlende i det mindste delvis mister fordelen ved denne præmie. Selv om vedtagelsen af leveringsnægtelsen over for hr. Pex ikke er anmeldt til Kommissionen, forbliver den ikke desto mindre en følge af de anfægtede aftaler, som sammenslutningen har indgået. Det i beslutningen anvendte udtryk »aftalen om règlement d'ordre intérieur og beslutningerne, som er truffet i medfør heraf« omhandlede også vedtagelsen af den kollektive leveringsnægtelse over for hr. Pex.

Hvad angår bødernes størrelse, kan de betragtes som meget lave, idet de ikke er på mere end 1,5 % af hver af sagsøgernes årlige omsætning i handelen med tapet.

Den væsentligste grund til, at Kommissionen har pålagt alle sagsøgerne bøder, har været et ønske om at undgå, at de store virksomheder bruger deres magt på markedet til at udelukke en lille forhandler, som konkurrerer med dem.

Sammenslutningens medlemmer har som svar på et spørgsmål, Domstolen har stillet, præciseret, at de ikke havde retlige eller faktiske eneforhandlingsforbindelser med deres udenlandske leverandører.

Generaladvokaten har fremsat sit forslag til afgørelse i retsmødet den 22. oktober 1975.

Præmisser

1 Ved stævning indgivet til Domstolens justitskontor den 30. september 1974 har Groupement des Papiers Peints de Belgique og dens medlemmer nedlagt påstand om annullation af den beslutning af 23. juli 1974 (EFT 1974, L 237, s. 3), hvorved Kommissionen har konstateret, at en række af sammenslutningens aftaler og vedtagelser er uforenelige med EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, har afslået begæringen om undtagelse, har pålagt sammenslutningens medlemmer omgående at indstille de konstaterede overtrædelser og har pålagt sammenslutningens medlemmer bøder for deres kollektive vedtagelse om at indstille leveringerne til hr. Pex.

Vedrørende sagens genstand

2 Sammenslutningens medlemmer har under det offentlige retsmøde erklæret at give afkald på at anfægte Kommissionens beslutning »fra udstedelsens dato og for fremtiden, for så vidt som den har forbudt de aftaler, som angår forpligtelsen til at overholde de bindende priser og til at foretage mærkning med disse, og de aftaler, som indeholder forbud mod at foretage mærkning med lavere priser eller rabatter i forhold til de bindende eller vejledende priser«;

3 sammenslutningen har præciseret, at den stadig bestrider lovligheden af beslutningen for den forudgående periode, ikke med henblik på en annullation af beslutningen i dens helhed, men for at påvise, at indstillingen af leveringerne til hr. Pex ikke faldt ind under forbudet i artikel 85, stk. 1, og at Kommissionens beslutning derfor bør annulleres, for så vidt den pålægger bøder for denne indstilling;

4 sammenslutningens medlemmer har subsidiært gjort gældende, at bøderne har været for høje, hvorfor Domstolen, som har fuld prøvelsesret, bør nedsætte dem;

5 sagsøgerne har påberåbt sig søgsmålsgrunde angående en krænkelse af traktatens bestemmelser og manglende begrundelse.

Vedrørende realiteten

Påvirkning af konkurrencen inden for fællesmarkedet

6 Sagsøgerne har gjort gældende, at det i beslutningens punkt II, c, 3 med urette er konstateret, at de over for tapetforhandlerne har bundet videresalgspriserne.

7 De har imidlertid ikke benægtet, at detailhandlerne, hvad enten de har fået deres leveringer direkte fra sammenslutningen eller gennem forhandlere, har pligt til at prismærke med de prislister, som sammenslutningens medlemmer har fastsat i fællesskab, og at de ikke må avertere offentligt med rabatter på disse priser;

8 sagsøgerne har gjort gældende, at det kun drejer sig om et forbud mod at avertere med rabatter, da detailhandlerne har frihed til i særlige tilfælde endog regelmæssigt at yde rabatter, forudsat de ikke averterer offentligt med dem.

9 Traktatens artikel 85, stk. 1 angiver udtrykkeligt, at karteller, som består i »direkte eller indirekte fastsættelse af købs- ... priser eller af andre forretningsbetingelser« er uforenelige med fællesmarkedet.

10 Når en ordning med bindende videresalgspriser åbenbart er i modstrid med denne bestemmelse, gælder dette i lige så høj grad for en ordning med listepriser, der er forbundet med forbud imod at avertere med rabatter på disse priser;

11 det er derfor underordnet, om beslutningen med urette over for sammenslutningens medlemmer har fastslået, at de har praktiseret et system med bindende videresalgspriser;

12 det er endvidere ikke blevet bestridt, at aftalen imellem medlemmerne af sammenslutningen, som omfatter fire af de fem belgiske tapetfabrikanter, udelukker enhver konkurrence på salgspriserne i Belgien for det tapet, de sælger under et fælles mærke »Decorgroup«.

13 Udover den direkte eller indirekte prisfastsættelse omfatter det i den omtvistede beslutning omhandlede kartel endnu en række restriktive bestemmelser om andre foretningsbetingelser, som er opregnet i punkt II, A, 2, a)-u) i den omtvistede beslutning;

14 selv om visse bestemmelser i »règlement d'ordre intérieur« allerede var faldet bort ved desvetudo, da den omtvistede beslutning blev truffet, er det ikke blevet bestridt, at de vigtigste bestemmelser i aftalen om salg og afsætning af sammenslutningens tapet endnu var i kraft, indtil de blev forbudt ved beslutningen.

15 Sagsøgerne har hævdet, at vedtagelsen om ikke at levere til hr. Pex er blevet truffet individuelt af alle de fabrikanter, som han har henvendt sig til, med den begrundelse, at han havde overtrådt de af ham indgåede kontrakter.

16 Sammenslutningens beføjelse til at træffe beslutning om, at leveringerne skal indstilles over for en køber, som ikke overholder de almindelige forretningsbetingelser, er udtrykkeligt nævnt i de cirkulærer, som sammenslutningens medlemmer har tilstillet kundekredsen;

17 i cirkulære af 29. oktober 1971, som sammenslutningen har tilsendt kundekredsen, siges det:

»Under de foreliggende omstændigheder forekommer det os nødvendigt at henlede Deres opmærksomhed på de »almindelige forretningsbetingelser«, navnlig på den nøje overholdelse af følgende tre afsnit:

Kunden forpligter sig alene i kraft af sin bestilling til at overholde alle de forpligtelser, som følger af de almindelige forretningsbetingelser, og accepterer følgerne af eventuelle overtrædelser ...«;

18 denne ordlyd og dens offentliggørelse viser klart, at dette cirkulære havde til formål at forsikre detailhandlerne om, at sammenslutningen overvågede, at de almindelige forretningsbetingelser blev overholdt, og at der ville blive truffet forholdsregler over for en lavpriskonkurrent, dette så meget des mere som de betingelser, man henledte kundekredsens opmærksomhed på, netop var dem, som hr. Pex havde overtrådt;

19 man kan således fastslå, at Kommissionen var i besiddelse af tilstrækkelige momenter til at bevise, at vedtagelsen om at indstille leveringerne til hr. Pex er truffet kollektivt af sammenslutningens medlemmer.

20 Den omstændighed, at hr. Pex ikke har forsøgt at afgive bestilling hos et af sammenslutningens medlemmer, og at et andet medlem af sammenslutningen er vedblevet med at levere i en vis periode, kan derfor ikke omstøde Kommissionens konstatering af, at der forelå en kollektiv vedtagelse om at nægte at levere til hr. Pex.

21 Den af sammenslutningen praktiserede markedsregulering, som var karakteriseret ved dens pris- og rabatpolitik, og hvortil der var knyttet sanktioner med henblik på at sikre en nøje overholdelse af de almindelige forretningsbetingelser, havde følgelig til formål og til følge at begrænse eller fordreje konkurrencen i Belgien og hermed inden for fællesmarkedet.

Påvirkning af handelen mellem medlemsstater

22 Sagsøgerne har i første række gjort gældende, at sammenslutningens aftaler og vedtagelser ikke kunne påvirke handelen mellem medlemsstater;

23 de har i anden række anført, at selv om aftalerne og vedtagelserne faktisk kunne påvirke handelen mellem medlemsstater, har den omtvistede beslutning ikke nærmere angivet, hvorledes denne handel kunne påvirkes;

24 sammenslutningen har endelig hævdet, at dens medlemmer fuldt ud var i god tro om, at aftalerne og vedtagelserne ikke påvirkede handelen mellem medlemsstater, hvorfor det ikke var berettiget at idømme bøder for den vedtagelse, som kun udgør en sanktion af aftalerne.

25 Den omstændighed, at et priskartel af den omtvistede art kun angår afsætning af varer i en enkelt medlemsstat, er ikke tilstrækkelig til at udelukke, at handelen mellem medlemsstater kan være påvirket;

26 et kartel, som strækker sig over en medlemsstats hele område, kan nemlig ifølge selve sin natur have den virkning at styrke en afskærmning af nationale markeder, hvorved det hindrer den ved traktaten tilstræbte gensidige økonomiske integration og beskytter den indenlandske produktion;

27 i denne forbindelse bør det undersøges både hvilke midler, medlemmerne af et kartel har for at fastholde kundekredsen, hvilken relativ betydning kartellet har på det pågældende marked, og den økonomiske sammenhæng, kartellet befinder sig i.

28 Sammenslutningens vedtagelse om bonusskalaen, hvis procentsats afhænger af den samlede sum af alle indkøb hos medlemmerne i løbet af et år, kunne bevirke, at ordrer blev koncentreret hos sammenslutningens medlemmer, derved at en kunde, der allerede har dækket en del af sit behov hos sammenslutningens medlemmer, foranlediges til at koncentrere alle sine indkøb hos sammenslutningens medlemmer for at opnå den højst mulige rabat.

29 Der er i beslutningen ikke givet nogen forklaring på, hvorledes den omstændighed, at 10 % af den belgiske import, hvilket repræsenterer 5 % af det

samlede belgiske marked, og som sammenslutningen sælger til sine priser og på sine betingelser, kan påvirke handelen mellem medlemsstater, når der ikke findes eneforhandlingsforbindelser mellem sammenslutningens medlemmer og de udenlandske fabrikanter.

30 Kommissionen har ifølge traktatens artikel 190 pligt til at begrunde sine beslutninger og fremføre de faktiske momenter, hvoraf foranstaltningens lovlighed afhænger, samt de betragtninger, som har foranlediget den til at træffe sin beslutning;

31 selv om en beslutning, som indgår i en fast beslutningspraksis, kan begrundes kortfattet, navnlig ved henvisning til denne praksis, påhviler det Kommissionen, når den går væsentligt længere end de forudgående beslutninger, udførligt at gøre rede for sin argumentation;

32 beslutningen angiver ikke klart de momenter, på grundlag af hvilke Kommissionen ved beslutningen har konstateret kartellets områdebeskyttelse og isolering af hjemmemarkedet, idet en simpel henvisning til en tidligere sag ikke i tilstrækkelig grad belyser dette;

33 uden at ville udelukke, at et priskartel af den omtvistede art faktisk vil kunne påvirke handelen mellem medlemsstater, står det imidlertid fast, at sagsøgte ved vedtagelsen af en beslutning, som gik væsentligt længere end sagsøgtes tidligere beslutninger, burde have givet en mere udførlig begrundelse.

34 I denne henseende opfylder de almindelige udtalelser, som er anført i den omtvistede beslutnings afsnit E under overskriften »Påvirkning af handelen mellem medlemsstaterne« ikke den pligt til at begrunde beslutninger, som påhviler Kommissionen i medfør af EØF-traktatens artikel 190.

35 Artikel 4 i Kommissionens beslutning nr. 74/431/EØF bør følgelig annulleres i henhold til sagsøgernes påstand.

Vedrørende sagsomkostningerne

36 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2 bliver den part, der taber sagen, dømt til at afholde sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom;

37 i det foreliggende tilfælde har sagsøgte tabt sagen;

38 sagsøgte dømmes derfor til at afholde sagsomkostningerne i henhold til sagsøgernes påstand.

På grundlag af disse præmisser,

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN

1. **Artikel 4 i Kommissionens beslutning nr. 74/31/EØF annulleres.**

2. **Kommissionen for De europæiske Fællesskaber bærer omkostningerne.**

Lecourt Kutscher Donner

Pescatore Sørensen Mackenzie Stuart O'Keeffe

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 26. november 1976.

A. Van Houtte
Justitssekretær

R. Lecourt
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT A. TRABUCCHI FREMSAT DEN 22. OKTOBER 1975 [1]

Høje Ret.

1. De fire sagsøgende virksomheder udgør Groupement des Fabricants de Papiers Peints de Belgique (herefter kaldet sammenslutningen), som er stiftet i 1922. For sammenslutningen gælder et reglement (»règlement intérieur«), hvis seneste affattelse af juli 1971 forbeholder medlemskab af sammenslutningen for tapet-

1 — Oversat fra italiensk.